

KARADENİZ VE ERZURUM HAPİSHANELERİ HAK İHLALLERİ RAPORU

Temmuz 2023

A-) GİRİŞ

Farklı tarihlerde, farklı hapisanelerde hak ihlallerine uğrayan mahpusların bizzat, vekilleri veya aileleri tarafından Van Barosu'na, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Van Şubesi'ne ve TUHAYDER'e yapılan başvurulara istinaden, Van Barosu İHM Hapishane Komisyonu ve Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Van Şubesi üyeleri tarafından hapisanelerdeki genel durum gözlemlenmiş, mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş, gerçekleştirilen bu görüşmeler neticesinde aktarılan, gözlemlenen ve tespit edilen ihlaller raporlaştırılmıştır.

B-) RAPORUN AMACI

Raporun amacı; Hapishanelerde yaşanan Temel hak ve hürriyetlere ilişkin ihlallerin tespiti, yetki ve sorumluluğu olan merci ve kurumların bu ihlallerin sonlandırılmasına yönelik harekete geçmelerini sağlamak, ihlallere ilişkin etkili soruşturma yürütülmesine katkı sağlamak ve kamuoyunun dikkatine sunmaktır.

C-) YÖNTEM

Bu raporda avukatlar tarafından hapisanelerde gerçekleştirilen ziyaretler dışında mahpusların aileleri ile yapılan telefon görüşmelerinden ve mahpusların avukatlarına gönderdikleri mektuplardan edinilen bilgiler kullanılmıştır.

Rapor tarihi itibariyle;

1. Erzurum Oltu T Tipi Kapalı Hapishanesi
2. Erzurum Oltu H Tipi Kapalı Hapishanesi
3. Erzurum Dumlu 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
4. Erzurum Dumlu 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
5. Bayburt M Tipi Kapalı Hapishanesi
6. Bafra T Tipi Kapalı Hapishanesi
7. Samsun Kavak S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
8. Giresun Espiye L Tipi Kapalı Hapishanesi
9. Trabzon Beşikdüzü T Tipi Kapalı Hapishanesi
10. Rize Kalkandere Tipi Kapalı Hapishanesi ziyaret gerçekleştirilmiştir.

D-) HAPİSHANE ZİYARETLERİ, GÖRÜŞMELERDE AKTARILAN HAK İHLALLERİ

D-1) BAFRA T TİPİ KAPALI HAPİSHANESİ

Mahpuslardan Ö.B., E.Y., E.İ. VE A.K. ile gerçekleştirilen görüşmelerde;

-Mahpusların hapishane doktorundan hastane sevklerinin alınabildiği ve ancak güvenlik personeli(Jandarma) tarafından ağız içi araması yapıldığından mahpusların bunu kabul etmediği ve bu nedenle hastaneye götürülmediklerini, 2 yıla yakındır mahpusların hastaneye götürülmediği, bu durumun hasta mahpusların sağlıklarını tehlikeye sokacak dereceye geldiğini, bazı mahpusların durumlarının çok ağır olduğu anlatılmıştır.

-Bu kapsamda detaylı olarak;

- Enes BİLGİN isimli mahpusun böbreklerinde sorun olduğu, neredeyse her gece kalkıp kustuğu, uyuyamadığı, zor yemek yediği, son birkaç ayda çok zayıfladığı,
- Abdullatif TEYMUR isimli mahpusun gözaltında görmüş olduğu işkenceden kaynaklı kulak zarı patlaması yaşadığı tedavi veya adli olgu amaçlı olarak hastaneye götürülmediği,
- Selami Keleş isimli mahpusun epilepsi hastası olduğu zaman zaman baygınlık geçirdiği,
- Serdar Başaran isimli mahpusun sinir ve beyin zedelenmesi yaşadığı daha önce tespit edilmiş bir hastalık olduğu halde 5 aydır hastaneye götürülmediği,
- Özgür Bayram isimli mahpusun mide rahatsızlığı olduğu, midesine çoğu zaman kramplar girdiği, hapishanede imal edilen yemekleri yiyemediği, 2 yıldır hastaneye götürülmediği,
- Hüseyin isimli mahpusun açlık greviden sonra Tokat ilinden geldiği, hafıza kaybı yaşadığı, sürekli olarak bayıldığı,
- Ercan YAKUT isimli mahpusun diz kapağında sorun olduğunu oturup kalkamadığı,

İsmi belirtilen mahpusların, jandarmanın ağız içi araması yapmaya çalışması ve mahpusların bunu kabul etmemesi sebebiyle hastaneye götürülmedikleri görüşülen mahpuslar tarafından avukat heyetine aktarılmıştır.

Yine görüşülen mahpusların diğer sorunlar ile ilgili;

- İdarenin, 3 ay önce yaptığı aramada alınan kitap ve defterlerinin çeşitli bahaneler ile(üzerinde isim yok, kime ait bilinmiyor) taraflarına verilmediğini, bu kapsamda mahpusların yazımsal çalışmalarının ve okumalarının yarıda bırakıldığı,

-Haftada bir oda aramalarının yapıldığı ancak aramanın amacı dışına çıktığı ve odaların darmadağın hale getirildiği ve bütün eşyaların her tarafa saçıldığı,

-Muhafif gazetelerin verilmediği,

-Kantin fiyatlarının çok fahiş olduğu,

-Odalarının değiştirilmesi taleplerinin keyfi olarak reddedildiğini ve keyfi olarak değiştirildiği, yeni odaların küflü olduğu,

-Mektupların 3 aydan fazla geciktirildiği,

-18.06.2023 tarihinde A6 koęuřunun havalandırma saati içerisinde avluya mermi çekirdeęinin dūřtūęü sōylendi. Mahpusların bu hususa iliřkin suç duyurusunda buldukları ancak ziyaret tarihi itibariyle bir cevap alınamadıęı,

-Pandemiden ötürü yasaklanan kurs atōlye spor vb. etkinlikler pandemi bitmesine karşın halen yasaklı olduğu, sadece ayda bir futbol etkinliğine izin verildiği, resim ve Fransızca kurs ve atōlyelerinin de kaldırıldığını,

Hususları mahpuslarca aktarılmıştır.

D-2) SAMSUN KAVAK S TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Mahpuslardan C.D., Y.S., O.E., Y.A., M.K. VE A.Ö. ile gerçekleştirilen görüşmelerde;

-Mahpusların hapis hane doktorundan hastane sevklerinin alınabildiği ve ancak güvenlik personeli(Jandar ma) tarafından ağız içi araması yapıldığı, bağcık açma, kelepçeleri aşırı sıkma ve duvara ters dayayıp arama dayatması yapıldığı, mahpusların bunu kabul etmediği ve bu nedenle hastaneye götürülmediklerini, bu durumun hasta mahpusların sağlıklarını tehlikeye sokacak dereceye geldiğini, bazı mahpusların durumlarının çok ağır olduğu anlatılmıştır.

Özellikle Aziz YALÇIN isimli mahpusun Crohn hastalığı olduğu, 2 aydır hastahaneye gidemediği normal şartlarda ayda bir gitmesi gerektiği, 1.65 boyunda olduğu, 70 kilo olduğu ve makatından kan geldiği sürekli olarak baygınlık geçirdiği,

-Muhalif gazetelerin verilmediği,

-Kantin fiyatlarının çok fahiş olduğu,

-TV kanallarından muhalif olanları talep etmelerine rağmen vermediği,

-İ postanın ücretli olduğu ve pahalı olduğu,

-Odalarının değiştirilmesi taleplerinin keyfi olarak reddedildiğini,

-Revire geç çıkıldığını, taleplerin bir ayda ancak karşılanabildiği,

-Hapishane içerisinde alarmanın saat başı çaldığı ya da keyfi aldırıldığı, bunun bazen bir saat sürdüğü keyfi olarak kapatılmadığını, sesinin çok rahatsız edici olduğu,

Hususları aktarmışlardır.

D-3) GİRESUN ESPIYE L TİPİ KAPALI HAPİSHANESİ

-Mahpuslardan, E.B. Y.G. O.A. B.S. ve M.U. ile gerçekleştirilen görüşmelerde;

-Mahpusların hastane sevklerinin geciktirildiği, hapishane doktorundan hastane sevklerinin alınabildiği ve ancak güvenlik personeli(Jandarma) tarafından ağız içi arama dayatıldığından mahpusların bunu kabul etmediği ve bu nedenle 2 yıla yakındır hastaneye götürülmedikleri, yaşam tehlikesi geçirilen hastalık durumlarında dahi hastane sevkleri ağız içi araması bahanesi ile engellendiği, bu durumun hasta mahpusların sağlıklarını tehlikeye sokacak dereceye geldiğini, bazı mahpusların durumlarının ağır olduğu,

-Ayda ancak bir kere revire gidebildiklerini, istedikleri ilacı bulamadıklarını, doktorun yetersiz olduğunu, tam anlamı ile sağlık hakkından yararlanamadıkları,

Hususları aktarılmıştır.

-Bu kapsamda detaylı olarak;

-Mehmet CANDEMİR isimli mahpusun kalbinden rahatsız olduğu, hastane sevki noktasında ağız içi arama dayatması olmasından kaynaklı hastaneye götürülmediği, tedavisinin geciktiği, bunun karşısında bir gece aniden kalp krizi geçirdiği ve bu haliyle hastaneye götürüldüğü ve anjiyo olduğu, bir gece hastanede kaldıktan sonra vefat ettiği söylendi.

- Yahya Güneş isimli mahpusun akciğer kanseri hastası olduğu ve yatalak durumuna düşecek kadar durumunun kötüleştiği, durumundan idarenin haberinin olmasına rağmen bir yıldan uzun zamandır hiçbir surette hastaneye götürülmediği, en son Giresun devlet hastanesine götürüldüğünde ise hastanenin eksik kaldığı ve tam teşekküllü bir hastaneye götürülmesinin elzem olduğu söylendi.

Hususları aktarılmıştır.

Görüşülen mahpuslarca diğer sorunlar ile ilgili;

-Kürtçe kitap ve mektupların tercüman olmaması gerekçe gösterilerek mahpuslara verilmediği, ancak mahpusların yazdıkları Kürtçe kitapların ve mektupların çok iyi tercüme edildiği ve içeriklerinin mahpuslara disiplin cezası vermeye gerekçe edildiği ve aynı adrese gitmesine rağmen her mektubun içerisinde ancak bir kişiye hitaben mektup konulması gerektiği hususunun dayatıldığı bu surette ekonomik anlamda zorluk yaşatıldığı,

-Yeni Yasam gazetesi başta olmak üzere Birgün, Evrensel gibi muhalif gazetelerin mahpuslara verilmediği,

-3 odada bulunan siyasi mahpusların ayrı bloklarda ve birbirinden uzak yerlerde izole bir şekilde tutuldukları ve ortak hiçbir sosyal etkinliğin yapılmadığı,

-Pandemiden ötürü yasaklanan kurs atölye vb. etkinlikler ve aktivitelerin pandemi bitmesine karşın halen keyfi olarak yasaklı olduğu,

-Kantin fiyatlarının fahiş olduğu,

-Verilen yemeklerin az ve yenilmeyecek kadar kötü durumda olduğu, örneklendirilmesi istendiğinde, yaklaşık 10 gündür makarna yediklerini,

-Odaların çok kalabalık olduğu ve yeni sevk olan mahpusların yerde yatmak zorunda oldukları, odaların çok fazla nemli olduğu, her sabah yataklarını ve kıyafetlerini avluya çıkardıklarını, bu surette kuruttuklarını, çıkarmaz iseler sıırıslıklam yatak içerisinde yatmak zorunda kalacaklarını ve böylece yatağında yıpranacağını ve hatta Erkan Benli isimli mahpusa, yatağının hapisanenin fiziki koşullarından kaynaklı yırtıldığını ve kendisine 10 ay hapis cezası verildiği ve cezasının kesinleştiği,

-Mahpusların ailelerinden çok uzakta oldukları, bu durumun ailelerin maddi durumları, hastalık ve yaşlılık sebeplerinden kaynaklı görüşe gelememelerine sebep olduğu,

-Mehmet Ataş, Ahmet Zenger, Mehmet Darga, Mehmet Emin Edemen, İzzettin Sevilgen ve Asım Demirci'in Gözetim Kurulu Kararı ile koşullu salıverilmelerinin ertelendiği ve kararda örgütten ayrıldığı tespit edilemediği, dışarıya uygun olmadığı ve suç işlemeye meyli olduğu gibi soyut ve genel geçer ibarelerin yer aldığı,

Hususları aktarılmıştır.

D-4) TRABZON BEŞİKDÜZÜ T TİPİ KAPALI HAPİSHANESİ

Mahpuslardan K.K. V.K. Ş.Ö. İ.B. Y.A. ve M.B. ile gerçekleştirilen görüşmelerde;

-Mahpusların kültürel, sosyal ve spor faaliyeti hakkı sağlanmadığı gibi diğer odalar ile de spora çıkılmadığı sohbet gibi etkinliklerin idarece yaptırılmadığı,

-Cindi Keskin, Sakip Azman, Emrah Zorolan, Vezir Kayar isimli mahpusların Gözetim Kurulu Kararı ile koşullu salıverilmelerinin ertelendiği ve kararda örgütten ayrıldığı tespit edilemediği, dışarıya uygun olmadığı ve suç işlemeye meyli olduğu gibi soyut ve genel geçer ibarelerin yer aldığı,

-Muhafif gazetelerin mahpuslara verilmediği,

-Hapishanedeki yoğunluk ve personel eksiği ile hastane sevkinde yer alan kolluğun kelepçeli muayene ısrarı nedeniyle revir ve hastane taleplerinin süresinde ve düzenli olarak karşılanmadığı,

-Yine Mahsun Bilen isimli mahpusun hipertansiyon, kalp ritim bozukluğu hastalıklarının bulunduğu ve sağlığa erişim hakkından yeterince faydalanamadığı,

-Mahpusların oda değişim istemlerinin gerekçesiz şekilde her defasında reddedildiği veya cevapsız bırakıldığını,

-Hapishane girişlerinde çıplak arama uygulamasının hala devam ettiği,

-Kantinden istenilen yiyecek ve eşyaların da fahiş fiyatta olduğundan dolayı mahpuslarca alınmadığı,

-Mahpuslara yönelik 5 kitap bulundurma şeklinde kitap kotası uygulamasının devam ettiği,

-Görüşülen mahpuslar görüntülü telefon haklarının kendilerine kullandırılmadığını, bunun için uygun alt yapı olmadığı gerekçesi ile taleplerinin reddedildiğini ancak adi suçlardan mahkum olan diğer mahpuslara bu hakkın verildiği,

-Mahpusların ailelerinden çok uzakta oldukları, bu durumun ailelerin maddi durumları, hastalık ve yaşlılık sebeplerinden kaynaklı görüşe gelememelerine sebep olduğu,

- Odaların çok kalabalık olduğu,

-Mahpusların Bakanlık veya başkaca kurumlara gönderdikleri dilekçelere sebepsiz yere hapishane idaresince el konulduğu,

Hususları aktarılmıştır.

D-5) BAYBURT M TİPİ KAPALI HAPİSHANESİ

Mahpuslardan Ş.A , Z.E., F.B ve N.D. ile gerçekleştirilen görüşmelerde;

-Mahpusların ailelerinden çok uzakta oldukları, bu durumun ailelerin maddi durumları, hastalık ve yaşlılık sebeplerinden kaynaklı görüşe gelememelerine sebep olduğu,

-“Yeni yaşam” vb gazetelerin mahpuslara verilmediği ve muhalif tv kanallarının yayınlarının olmadığı,

-Kürtçe kitap ve mektupların 5 yıldır verilmediği, Kürtçe mektuplara da el konulduğunu ve gerekçesinin de tercüme edilemediği denildiği, ayrıca kişi başı 10 kitap kotası uygulandığı,

-Mahpusların hastane sevklerinin geciktirildiği, hastane sevkleri olduğunda da doktor muayenesinde kelepçe çıkarılmadığından ötürü mahpusların kelepçeli tedaviyi kabul etmediği, ve tedavi edilmeden geri hapishaneye gönderildikleri, bazı hastalar için sevk gerektiği, şehirde bulunan hastanede imkanlar kısıtlı olduğundan tedavinin yapılabileceği tam teşekküllü bir hastaneye sevklerinin gerektiği ancak sevklerin yapılmadığı,

-Kantinden istenilen yiyecek ve eşyaların fiyatlarının aşırı yüksek olması sebebiyle mahpuslarca alınmadığı,

- Hükümlü mahpusların tamamının Gözetim Kurulu Kararı ile koşullu salıverilmelerinin ertelendiği ve kararda örgütten ayrıldığına tespit edilemediği, dışarıya uygun olmadığı ve suç işlemeye meyli olduğu gibi soyut ve genel geçer ibarelerin yer aldığı,

Hususları aktarılmıştır.

D-6) ERZURUM H TİPİ KAPALI HAPİSHANESİ

Mahpuslardan, S.D. İ.K. ve S.A. ile gerçekleştirilen görüşmede;

- Hapishane genelinde ayakta sayımın dayatıldığını, bazı mahpusların bunu kabul etmediğini ve en son Suat Aslan, Serhat Doğan ve İbrahim Korban ayakta sayım dayatmasına karşı çıktıkları için, zorla kaldırılıp duvara vurmak ve hakaret etmek suretiyle fiziksel ve sözlü

şiddete maruz bırakıldıkları, bunun sonucunda ilgili mahpusların gardiyanlara saldırdığı iddiasıyla disiplin cezası verilmiş olup ilgili mahpuslar 10.02.2023 tarihinde suç duyurusu dilekçesi vermiş iseler de dilekçenin evrak kayıt numarası ya da işleme konulduğuna dair herhangi bir evraka ulaşamadıkları,. Yapmış oldukları suç duyurusuna ilişkin ise resmi kurumlarca herhangi bir cevap verilmediği,

-Mahpusların kültürel, sosyal etkinliğin hiç olmadığını spor faaliyeti hakkının ise haftada 1 saat olacak şekilde verildiği,

-Sayımlarda mahpuslara “BAŞ” diye hitap edildiği ve zorunlu olarak psikolojik ilaç verildiği,

-Mahpusların ailelerinden çok uzakta oldukları, bu durumun ailelerin maddi durumları, hastalık ve yaşlılık sebeplerinden kaynaklı görüşe gelememelerine sebep olduğu,

Hususları aktarılmıştır.

D-7) ERZURUM DURLU 1 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI HAPİSHANESİ

Mahpuslardan S.K. A.Ç. ve M.Y. ile gerçekleştirilen görüşmelerde;

-Hapishanede ağırlaştırılmış müebbet alanlar, müebbet alanlar ve süreli hapis cezası alanlar olmasına karşın bütün mahpusların 12M2’lik tek kişilik hücrelerde tutuldukları, Hapishanede tek kişilik odalar şeklinde olmasına karşın, hüküm özlü ve tutukluların da getirildiği, ağırlaştırılmış müebbet alıp hükümlü olanların kaldığı şartların hükümlü-tutuklu ayırt etmeksizin bütün mahpuslara uygulandığı,

-tüm mahpusların avlusu olmayan odalara konulduğu ve günde sadece 1-2 saat avluya götürüldükleri, havalandırmada top oynamanın yasaklandığı, mahpusların kaldığı tekli odaların pencerelerine de tel(tor) çekildiği, bu tel sebebiyle mahpusların temiz hava ve güneş ışığından mahrum bırakıldığı,

-İç mektupların 6 ay sonra verildiği,

-Hastane sevklerinin geç yapıldığı, Metin ERİŞMİŞ isimli mahpusun sara hastası olduğu, ilaçlarının bitince 1 hafta gecikmeli verildiği, yine Mahmut Okay isimli mahpusun kafasında kurşun olduğu ve sağ tarafının felçli olduğu tedavisinin yapılamadığı, yine Sedat Can isimli mahpusun dizlerinin çok ağrıdığını yürüyemediğini tedavisinin yapılmadığını, yine Eriş Hemberi isimli mahpusun psikolojik sorunlarının olmasına karşın sağlık hizmetinden yararlanamadığı,

-Diş revirinin yetersiz olduğunu 3 ay sıra beklediklerini,

-Yemeklerin hijyenik olmadığı ve kötü olduğunu, görüşme gününden geriye doğru 3 gün boyunca makarna yediklerini ve yemeklerin doyurucu olmadığı gibi kantinden istenilen yiyecek ve eşyaların da fiyatlarının aşırı yüksek olduğundan dolayı mahpuslarca alınmadığı,

-Mahpuslara yönelik kültürel, sosyal etkinliklerin hiç olmadığı, atölyenin kısıtlı olduğu, spor faaliyeti hakkının 3 aylık süre zarfında bir defa verildiği,

Hususları aktarılmıştır.

D-8) ERZURUM DUMLU 2 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI HAPİSHANESİ

Mahtuslardan, S.S. R.K. Z.A. B.B ve N.A. ile gerçekleştirilen görüşmelerde;

-Hapishanede ağırlaştırılmış müebbet alanlar, müebbet alanlar ve süreli hapis cezası alanlar olmasına karşın bütün mahtusların 12M2'lik tek kişilik hücrelerde tutuldukları, Cezaevi tek kişilik odalar şeklinde olmasına karşın, hüküm özlü ve tutukluların da getirildiği, ağırlaştırılmış müebbet alıp hükümlü olanların kaldığı şartların hükümlü-tutuklu ayırt etmeksizin bütün mahtuslara uygulandığı,

-tüm mahtusların avlusu olmayan odalara konulduğu ve günde sadece 1-2 saat avluya götürüldükleri, mahtusların kaldığı tekli odaların pencerelerine de tel(tor) çekildiği, bu tel sebebiyle mahtusların temiz hava ve güneş ışığından mahrum bırakıldığı,

-Hapishane girişinde mahtuslara çıplak aramanın dayatıldığı, kabul etmeyen mahtusların zorla bu uygulamaya maruz bırakıldığı,

-Araç ve gereç eksikliği sebebiyle sosyal etkinliklerin kısıtlı yapıldığı,

-İç mektupların 6 aya yakın süre sonra verildiği,

-Hastane sevklerinin geç yapıldığı, Hasan ASO isimli mahtusun 2 böbreğinin olmadığını 3 günde bir diyalize girdiğini ve kendi ihtiyaçlarını karşılayamadığını bu nedenle tek kişilik koğuştta kalmasının yaşamını tehlikeye sokan bir boyutta olduğu, Ender Poyraz isimli mahtus felçli olup ihtiyaçlarını tek başına karşılayamadığı ve tek kişilik koğuştta kaldığı, Serhat Boğaakça isimli mahtusun bel fitiği patladığı ve halen hastaneye götürülmediği, yine Mahsun isimli mahtusun psikolojik sorunları olduğu kendilerinin uygun şart ve ortamda sağlıklı bir tedaviye erişemediği,

-Revirde sıranın geç geldiği, mahtus sayısının fazla olduğu çoğu zaman mahtuslarca tekrar revire çıkarılma talepli dilekçe yazılması gerektiği,

-Muhelif gazete ve TV'lerin mahtuslara verilmediği, taleplere çoğu zaman ise cevap verilmediği,

-Aileleri tarafından getirilen bağlamaların mahtuslara verilmediği, bağlama bulundurmanın yasak olduğunun söylendiği,

-Yemeklerin yenilecek kadar pişirilmediği ve doyurucu olmadığı gibi kantinden istenilen yiyecek ve eşyaların da fiyatlarının aşırı yüksek olduğundan dolayı mahtuslarca alınamadığı,

-Mektupların iadeli taahhütlü gönderilmediği durumda gönderilmediğini ailelere ulaşılamadığı dolayısıyla iadeli taahhütlü mektup gönderiminin dolaylı yoldan zorunlu tutulduğu,

-Mahtuslara spor yapmaları için futbol veya voleybol topu verilmediği, kantinden top alınmasının dayatıldığı ve kantindeki topların çok yüksek fiyattan satıldığı,

Hususları aktarılmıştır.

D-9) RİZE KALKANDERE TİPİ KAPALI HAPİSHANESİ

Mahpuslardan, H.M.Ç, U.S.K, V.Y, H.K. ile gerçekleştirilen görüşmede;

- Mahpusların ailelerinden çok uzakta oldukları, bu durumun ailelerin maddi durumları, hastalık ve yaşlılık sebeplerinden kaynaklı görüşe gelememelerine sebep olduğu, dolaylı olarak bu suretle tecrit altında oldukları, tecrit sebebiyle psikolojik şiddete maruz kaldıkları, Ayrıca mahpusların ailelerine yakın hapisanelere sevk taleplerinin her defasında maktu gerekçelerle reddedildiği.

-Kantinden istenilen ihtiyaç malzemelerinin fiyatlarının çok yüksek olduğu için ilgili malzemelerin temin edilemediği,

-Mektupların iadeli taahhütlü gönderilmediği durumda gönderilmediğini ailelere ulaşılamadığı dolayısıyla iadeli taahhütlü mektup gönderiminin dolaylı yoldan zorunlu tutulduğu,

-Mahpuslara yönelik kurs ve atölye çalışmasının hiç olmadığı,

Hususları aktarılmıştır.

D-10) ERZURUM OLTU T TİPİ KAPALI HAPİSHANESİ

Mahpuslardan S.K. ile gerçekleştirilen görüşmelerde;

- Kişi başı 8 kitap kotası uygulandığı, kitapların gönderilme süresinin sınırlı olduğu ve kitapların kendilerine geç verildiği,

- Kantinden istenilen malzemelerin çok pahalı olduğu için temin edilemediği,

- Yemeklerin(akşam yemeğinin) yenilebilecek kadar pişirilmediği, çiğ olduğu ve doyurucu olmadığı gibi tek tip ve patates ağırlıklı yemekler verildiği,

- Postanın haftanın yalnızca bir günü(pazartesi) alındığını,

- Mahpusun diş tedavisinin uzun zamandır yapılmadığını ve tedavisinin geciktiğini, ağızda vidalar ile yaşamak zorunda kaldığı,

Hususları aktarılmıştır.

E-) YAŞANAN HAK İHLALLERİNE DAİR YASAL DEĞERLENDİRMELER

E-1) İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞI

İnsan hakları Avrupa Sözleşmesinin 3.maddesinde “Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı yahut onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulamaz ”denilerek işkence ve sair kötü muameleyi kısa ve öz biçimde yasaklamış, işkence ve sair kötü muamele yasağının kapsamını 1984 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ndeki tanımın ışığında İnsan Hakları Avrupa

Mahkemesi içtihatlarıyla belirlemiştir. İHAS'nin 3.maddesi yukarıda da belirttiğimiz üzere, işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve ceza kavramlarına yer vermiştir. İşkence yasağı, insanlık dışı ve küçük düşürücü muameleleri de kapsayan üst kavramdır. İHAM, İHAS 3.madde kapsamındaki işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele şeklindeki hareketlerin düzey, yoğunluk, ağırlık ve etkilerine dair farkları gözeterek bu muameleleri birbirinden ayırmaktadır.

İHAM' a göre bir eylemin ağırlık düzeyi itibarıyla 3. maddenin kapsamına girebilmesi için muamelenin; süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda, mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi olayın içinde yer alan tüm koşullar değerlendirilir. Eylemin amacının mağduru aşağılamak ya da küçük düşürmek olup olmadığı sorusu göz önüne alınması gereken bir unsur olsa dahi böyle bir amacın yokluğu 3. madde ihlalinin kesin olarak bulunmayacağı anlamına gelmemektedir. Bir bireyi utandıran ya da küçük düşüren, onun insanlık onuruna saygı göstermeyen ya da saygıyı azaltan ya da bireyin ruhsal ve fiziksel direncini kırarak şekilde korku, ıstırap ya da aşağılık duygusu uyandıran muamele 3. madde anlamında kötü muamele olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda İHAM; Sözleşmenin 3. Maddesi kapsamında işkence dışındaki diğer kötü muamele uygulamalarında “insanlık dışı, onur kırıcı ve aşağılayıcı” terimlerini kullanmaktadır. Kararlarda kötü muamelenin 3.Madde ihlaline yol açması için “fiziksel yaralamaya ya da yoğun bir fiziksel veya ruhsal acı veya ıstırapa sebebiyet vermiş olması” ya da “küçük düşürme veya ıstırapın, meşru bir muamele veya cezada zorunlu olarak bulunan küçük düşürme veya ıstırap düzeyinin ötesine geçmesi gerektiği” açıklanmaktadır.

5275 Sayılı Kanunun “Hapis cezasının infazında gözetilecek ilkeler” başlıklı 6. Maddesinin 1.Fıkrasının b bendinde “Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir.” Denilmek suretiyle mahpusların hapisanede tutulma koşullarının insan onuru ile bağdaşacak koşullar altında olması gerektiği düzenlenmiştir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında (2006) 2 nolu Tavsiye Kararında özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan herkesin cezalandırılmalarına veya tutuklanmalarına hükmedilen kararlar yasal olarak ellerinden alınmayan tüm haklara sahip olmaya devam ettiği, bu nedenle özgürlüğünden yoksun bırakılmış herkese insan haklarına saygı çerçevesinde davranılması gerektiği belirtilmiştir. Bununla birlikte mahpuslara sağlanan barınma ve özellikle uyku koşulları insan onuruyla ve mümkün olduğunca özel hayatın gizliliğiyle bağdaşması gerektiği, iklim koşulları ve özellikle metrekaresi, havanın küp hacmi, aydınlatma, ısıtma ve havalandırma açısından sağlık ve hijyenin gereklerine uygun olması gerektiği vurgulanmıştır. İHAM içtihatlarında da devletin bir kişinin insan onuruna saygı ile bağdaşır koşullarda alıkonulmasını güvence altına almak zorunda olduğu ve kişiye uygulanan tedbirin infazında izlenecek tutum ve yöntemin, kişiyi tutuklamanın doğasında kaçınılmaz olarak var olan ıstırap düzeyini aşan bir yoğunlukta sıkıntı ve zorluğa maruz bırakmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Şunu da hatırlatmak gerekir ki işkence suçu doğrudan soruşturulacak ve kovuşturulacak suçlardan olduğundan işkence suçunu işleyen memur ve diğer kamu görevlilerinin soruşturulması için izin alınmasına gerek olmayacaktır. Ayrıca belirtmek gerekir ki TCK m.94/6 uyarınca işkence suçu zamanaşımına uğramamaktadır.

Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar (1955), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 2006/2 sayılı Avrupa Hapishane Kuralları, AİHS ve ulusal mevzuatımız mahpusların tutulma koşullarının insan haklarına uygun şekilde gerçekleşmesi gerektiğini düzenlemektedir.

Ziyaret gerçekleştirilen birçok hapishanede mahpuslar tarafından koğuşlarda yapılan aramaların arama amacı dışına taşıdığı, tüm eşyaların dağıtıldığı, aramaların neye istinaden gerçekleştirildiğinin bilinmediği beyan edilmiştir. Sürgünler ve sevkler esnasında insan onuruyla bağdaşmayan yöntemlerle üst araması gerçekleştirildiği anlatılmıştır. Yine mahpuslar, hastane sevkleriyle ilgili sorunlar yaşadıklarını, gidiş gelişlerde ağızlarına kadar olacak şekilde, insan onuruna aykırı şekilde arandıkları, kelepçeli muayene dayatıldığı için hastaneye sevk edilemediklerini beyan etmişlerdir. Bu tutumlar işkence ve kötü muamele yasağını ihlal eden uygulamalardır.

İşkence ve kötü muamele kapsamında bulunan tecrit uygulamalarının, hapishanelerde keyfi kısıtlamalarla çeşitli boyutlar ile yayılmakta olduğu kanaatine varılmıştır. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bu bağlamda tek kişilik bir odada tutulmaya ilişkin koşullar kötü muamele yasağını kapsamında gerçek bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Söz konusu tecrit uygulaması niteliğinden kaynaklanan ve özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesini daha ağır bir dereceye ulaştırmaktadır. Ziyaret gerçekleştirilen birçok hapishaneden mahpusların tekli hücrelerde tutuldukları, mahpuslar arasında sohbet etme imkanının olmadığı, birçok hapishanede ise sosyal ve kültürel aktiviteler engellenerek mahpusların psikolojik iyilik hallerinin engellendiği gözlemlenmiştir. Bu tutumların işkence ve kötü muamele yasağını ihlal eden uygulamalardır.

E-2) SAĞLIĞA ERİŞİM HAKKINA DAİR TEMEL İLKE VE DÜZENLEMELER

Dünya Sağlık Örgütü Anayasası sağlık tanımı çerçevesinde Sağlık hakkı bireylerin fiziksel, ruhsal, sosyal iyilik halinin sağlanması için sahip oldukları hakları içerir. Sağlık hakkı yaşam hakkının tamamlayıcısıdır ve sağlıklı olmak yaşam hakkının temel koşuludur.

Mahpusların İslahında Temel İlkeler- Mandela Kuralları (Kural 22-26), Tıbbi Etik İlkeler (md.1), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında (2006) 2 nolu Tavsiye Kararı (md. 40.3) gereği cezaevindeki tutuklu ve hükümlüler, yasal statülerine bakılmaksızın, aynı kalite ve standartta, ülke genelinde mevcut, kapatılmamış olan kişilere sağlanan tıbbi bakıma eşit erişim hakkına sahiptir. İHAM'e göre, bir mahpusun ihtiyaç duyduğu tıbbi yardıma ulaşımını engelleyen eksiklikler İHAS'ın yaşam hakkını düzenleyen 2. maddesinin ihlaline, gerekliliği tespit edilen tedavinin sağlanmaması ve ölümcül hastalığa yakalanmış kişiler veya sağlık durumu sürekli şekilde cezaevi koşulları ile uyumsuz hale gelmiş kişilerin alıkonulmaya devam etmesini ise işkence ve kötü muamele yasağını düzenleyen 3. maddesinin ihlaline sebep olmaktadır. Yine İHAM'nin yerleşik içtihatlarına göre; "Devlet bir kişinin insan onuruna saygı ile bağdaşır koşullarda alıkonulmasını güvence altına almak zorundadır ve kişiye uygulanan tedbirin infazında izlenecek tutum ve yöntem, kişiyi tutuklamanın doğasında kaçınılmaz olarak var olan ıstırap düzeyini aşan bir yoğunlukta sıkıntı ve zorluğa maruz bırakmamalıdır." Hapishanede bulunan tutuklu ve hükümlüleri de kapsayacak şekilde sağlık hakkı, 1955 tarihli "BM Mahpuslara Uygulanacak Asgari

Standartlar”, 1982 tarihli “BM Tıbbi Etik İlkeler”, 1988 tarihli “BM Herhangi Biçimde Alınan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması için İlkeler Manzumesi”, 1990 tarihli “Mahpusların Islahı için Temel İlkeler” ve 1990 tarihli “Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları” ile tanımlanmıştır.

Hapishanelerde yüzlercesi ağır, binlerce hasta mahpus bulunmaktadır. Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası Sözleşme hükümleri bu denli açık olmasına rağmen, sözleşme hükümlerine uyulmamakta ve hasta mahpusların Sağlık Hakları sistematik bir biçimde ihlal edilmektedir. Hapishane koşullarında kalamayacak kadar ağır hasta olan mahpusların hapishanede tutulmaya devam edilmesi ulusal mevzuata ve uluslararası sözleşmelere aykırı olduğu ve tıbbi tedaviye ulaşma imkanı kısıtlandığından yaşam hakkının açık ihlali olduğu açıktır. Bununla birlikte hapishane koşullarında hastaneye sevk işlemlerinin yapılmaması, geç yapılması, yapılmasına onur kırıcı uygulamalar (ağız içi araması, kelepçeli muayene vb) ile engel olunması, özellikle diş ve ağız sağlığı tedavisine ulaşımın birçok hapishanede mümkün olmaması yaşam hakkının kapsamında bulunan sağlık hakkına erişimin açık ihlali olduğu vurgulanmaktadır.

E-3) İFADE VE HABER ALMA ÖZGÜRLÜĞÜ

Haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahaleler, Anayasa madde 13'te düzenlenen “demokratik bir toplumda gerekli” görülmeli ve “ölçülülük ilkesi” ne uygun olmalıdır. Ceza infaz kurumlarına gelen veya bu kurumlardan gönderilen yazışmalara yapılan müdahalelere gerekçe yapılabilecek makul nedenlerin, somut olayın tüm koşulları çerçevesinde objektif bir gözlemciyi haberleşme hakkının kötüye kullanıldığına ikna edebilecek nitelikte olaya özgü olgu ve bilgilerle gerekçelendirilmesi gerekmektedir. Mahpusların mektuplarının geciktirilmesi, sakıncalı diye gerekçesiz bir şekilde mektupların bir kısmının ya da tamamının çizilmesi haberleşme özgürlüğü ihlalidir.(AYM, 10.03.2020 tarih ve B.No: 2017/20669)

Kürtçe yazılan ya da Kürtçe gönderilen mektupların verilmemesi veya çeviri sebebiyle aylarca mahpuslara verilmemesi de haberleşme özgürlüğünün ihlalidir. Kaldı ki mektup konusunda sadece Kürtçe yazılan mektuplar için değil tüm mektupların mahpusların eline geç ulaşması söz konusudur. Haberleşme özgürlüğünün içinde zamanında bilgi ve habere erişim hakkı da dahildir. Hapishane idaresi mektupları zamanında teslim etmek ile yükümlüdür. Belirsiz ve tanımsız bir süre ile sınırsız hak ve yetkiye sahip değildir.

Mahpusların beyanlarına göre gazete, kitap, gibi yayınlardan faydalanmaları engellenmektedir. Ceza İnfaz Kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlülerin yayınlardan yararlanmasına ilişkin esaslar 5275 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri de gözetilerek Anayasa Mahkemesi tarafından şu şekilde belirlenmiştir:

“1-Mahpus ceza infaz kurumlarında bulunan emanet hesabına yatırılan paradan karşılanması koşuluyla herhangi bir yayının kurumca satın alınarak kendisine verilmesini isteyebilir.

2-Resmi kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile Cumhurbaşkanı tarafından vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkarılan gazete, kitap basılı yayınlar mahkemelerce yasaklanmamış olması koşulu ile mahpusa ücretsiz olarak ve serbestçe verilir.

3-Mahpus kurum kütüphanesinden serbestçe yararlanma imkânına sahiptir.

4-Mahpus mensup olduğu dinin bayram günlerinde, yılbaşında ve nüfus kaydında belirtilen doğum günlerinde dışarıdan kargoyla gönderilen ya da ziyaretçileri tarafından hediye olarak gönderilen kitapları kabul etme hakkına sahiptir.

5-Eğitim ve öğretimine devam eden mahpusun ders kitapları herhangi bir engelleme olmadan kendisine verilir.”

Bu sebeple mahpuslara yasaklanmamış, birçok yayınevi, bayii ve kitapçıda satılan, resmi abonelik yaptırılan gazete ve basılı yayınların verilmemesi, radyo ve tv imkanlarından faydalandırılmamaları ifade ve haber alma özgürlüğünün ihlalidir. Her ne kadar 14.04.2020 tarihinde 5275 sayılı Kanun mad.62/4 kapsamında değişiklik yapılmış olsa ve Basın İlân Kurumu aracılığıyla resmi ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazeteler ceza infaz kurumuna kabul edilmez denilse de mevzuat düzenlemesinin de ifade özgürlüğünü ihlal etmesi kabul edilemez. Kaldı ki Evrensel ve Birgün gazetelerinin Basın İlân Kurumu’na resmi ilan ve yayınlama hakkı bulunmasına rağmen bunların da hapisanede verilmesinin geciktirilmesi ya da verilmemesi açıkça ifade özgürlüğünün ihlalidir. Yine kitap sınırlaması (kitap bulundurma sayısı) hak ihlaline sebep olmaktadır. OHAL sebebiyle başlayan ve pandemi ile devam eden tecrit altındaki mahpusların durumunu bu tip uygulamalar daha da ağırlaştırmaktadır.

E-4) ÖZEL HAYATA VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI İHLALI

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Avrupa Cezaevleri Kuralları Başlıklı (87) 3 No’lu Tavsiye Kararı’nda ‘Tutukluların Dağıtılması’ başlığı altında düzenlenen 7. Maddede “Tutukluların tutukevine dağıtılmasında, onların özellikle hukuki ve yasal durumları (sanık ya da hükümlü, ilk mahkumiyeti, kısa ya da uzun süreli olup olmadığı gibi), fiziksel durumları (genç, yetişkin, normal, hasta ya da akıl hastası ya da anormal) cinsiyetleri ve yaşları; hükümlüler söz konusu ise onlara uygulanacak davranışların özellikleri dikkate alınır.” denilmektedir. 17.09.2019 tarihli Avşar ve Tekin v. Türkiye kararına göre başvuruçuların ailelerinden uzakta uzun süre hapsedilmeleri ve aile ilişkilerine etkisi; aile hayatına bu müdahalenin, sağlanması istenen meşru hedef ile ölçülü olmaması sebebiyle demokratik toplumun gerekliliklerine uymayan bir tedbir olduğu görüşüne varılmıştır. Buna rağmen mahpusların ailelerine yakın yerlere nakil talepleri ve oda değişimi talepleri reddedilmektedir. Açık yargı kararlarına rağmen uygulamada halen hak ihlaline sebep olunması hukuka aykırıdır.

E-5) KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE GÜVENLİĞİ HAKKI

01.01.2021 tarihinde yürürlüğe giren “Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik” ile birlikte denetimli serbestlik, koşullu salıverilme gibi mahpus lehine olan uygulamalarda iyi halin belirlenmesi için bir takım yeni kriterler getirilmiştir. Bunun başında ise mahpusun “işlediği suçtan dolayı pişmanlık duyması” kriteridir.

Bilindiği üzere Pişmanlık; içe dönük ve kişinin vicdanı ile ilgili olan duygusal bir tepkime halidir. Kişinin pişmanlık beyanının samimiyeti tam anlamıyla ölçülebilmesi mümkün değildir. Pişmanlık kriteri dışında infazın tüm aşamalarında, mahpusun hapisanelerin düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmediği, toplumla bütünleşmeye

hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı, iyileştirme ve eğitim-öğretim programları ile spor ve sosyal faaliyetler, kültür ve sanat programları, aldığı sertifikalar, kitap okuma alışkanlığı, diğer mahpuslar ile hapisane görevlileri ve dışarıyla olan ilişkileri, hapisane kuralları ile hapisane bünyesindeki çalışma kurallarına uyumu ve aldığı disiplin cezalarının dikkate alınacağı düzenlenmiştir. Yine bu kapsamda kurullar mahpuslarla mülakat yapabilecek ve burada sordukları soruların cevabına göre iyi hal değerlendirmesi yapabilecektir. Ancak burada mahpuslara sorulacak soruların denetlenmesine ilişkin herhangi bir mekanizma bulunmamaktadır.

Görüldüğü üzere hukuka aykırı bu yönetmelikle beraber hapisane idareleri mahpus hakkında ancak ve ancak yargı makamlarının karar verebileceği hallerde yargı makamlarının yetkilerini dahi aşan bir yerde konumlandırılmış ve karar mercii haline getirilmiştir. Bu da hapisane idarelerinin mahpuslara karşı sınırsız yetkiyle donatılarak keyfi kararlar alabileceği anlamına gelmektedir. Son birkaç ayda koşullu salıverilme tarihi geldiği halde haklarına “iyi halli olmadıklarına” yönelik kararlar verilen mahpusların tahliyeleri bu keyfi kararlarla engellenmiştir. İdari Gözlem kurulları kendilerini bir mahkeme yerine koyarak mahpusları ikinci defa yargılamaktadır. Disiplin cezası olmaması ve iyi halli olmasına rağmen sadece siyasi görüşlerinden dolayı mahpusların tahliyeleri uzatılmaktadır. Mahpuslara Kurul tarafından pişmanlık dayatması yapılmaktadır. Bu durum Kanuna açıkça aykırıdır. Mahpusun zaten yargılaması yapılmış ve söz konusu yargılama sonucunda gerekli olan cezasına hükmedilip infazı da bitmiş olmasına rağmen koşullu salıverilme tarihlerinde bırakılmamaları söz konusu kurulların keyfi ve kötü niyetli olarak hareket ettiklerini göstermektedir. Açıktır ki, hapisane idareleri yeni yönetmelik ile kendilerine verilen yetkileri kötüye kullanmaya başlamıştır. Aynı şekilde hapisane personelinin koğuş sayımı vs yapılırken mahpus odasına girdikten sonra bütün mahpusların odada olduğunu görmelerine rağmen yine de tek sıra ve ayakta sayım işlemini dayatmalarının hukuki zemini olmadığı gibi mahpuslara kötü koşulların dayatılmasına da sebebiyet vermektedir. Bu konuda verilmiş olan birçok örnek Yargıtay kararı olması ve ilgili yönetmelik ve kanunda da bu yönde bir düzenleme olmasına rağmen hapisane personelinin mahpuslara keyfi olarak ayakta sayımın dayatılması hukuka aykırıdır. Aynı zamanda mahpusların kötü muameleye tabi tutulduğunu da göstermektedir.

F-) SONUÇ VE TALEP

1-) Yasal ve uluslararası mevzuat evrensel hukuk ilkeleri ile birlikte göz önüne alındığında; kurumlarımıza gelen başvurular sonucunda tespit edilen işkence yasağı, sağlık ve tedavi hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, haberleşme özgürlüğü, ifade özgürlüğü ihlallerinin sebebi olan hapisane idaresi ve personeli uygulamalarının ve eylemlerinin sonlandırılması ve idarenin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekmektedir.

2-) Raporda görüldüğü üzere mahpusların en temel insan hakları dahi askıya alınmış ve mahpuslar üzerindeki tecrit en üst seviyeye çıkarılmıştır.

-Ailelerinden uzak bölgelere sürgün edilen mahpusların aileleri kapalı görüş yapabilmek için uzun seyahatler yapmak durumunda kalmakta, bu durum mahpus ailelerinin oldukça zorlamaktadır. Bu sebeple mahpuslara daha fazla telefon hakkı sağlanmalı ve en azından ziyaretçi listesindeki herkesle telefon ile görüşebilme imkânı sağlanmalıdır.

-Mahpusların hapisane koşullarında sosyalleşebilmesi, infaz sürelerinde sosyal ilişkilerden kopmaması, bedensel ve ruhsal sağlıkları açısından ortak alan faaliyetleri büyük önem arz etmektedir. Özellikle yüksek güvenlikli hapisanelerde tutulan mahpusların beden ve ruh sağlıkları için uzun süre veya süresiz sosyal yalnızlaştırmaya maruz bırakılmamalıdır. Pandemiyle birlikte sınırlandırılıp daha sonra sınırlandırmalar kısmen gevşetilmiş ise de 6 Şubat'ta gerçekleşen deprem ile birlikte başlayan süreçte mahpusların ortak alan faaliyetlerinin yaptırılmaması mahpusların içinde bulunduğu tecrit koşullarının ağırlaşmasına neden olmaktadır. AİHM, tamamen duyuusal yalıtma ile birlikte bütünüyle sosyal yalıtmanın kişiliği tahrip edeceğini ve güvenlik veya başka gerekçelerle haklı gösterilmeyecek bir insanlık dışı muamele biçimi oluşturacağını belirtmiştir. Bu anlamda özellikle Erzurum Dumlulu 1 ve 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinin tek kişilik hücre tipi yapısı ve bu hapisanede tutulan ağırlaştırılmış müebbet hükümlü mahpusları dışında diğer mahpusların da tek kişilik hücre tipi odalarda ağırlaştırılmış müebbet hükümlü mahpuslar gibi infazlarının yapılmasının kabulü mümkün değildir.

-Mahpusların dış dünya ile iletişim kurması, toplumdan tamamen kopmadan, meydana gelen gelişmeleri takip edebilmesi için en önemli iletişim araçlarının başında süreli ve süresiz yayınlar gelmektedir. Mahpuslar kitaplar sayesinde birçok konuda kendilerini geliştirirken gazete ve dergiler sayesinde toplumda yaşanan gelişmeleri takip edebilmektedir. Bu durum tecridin mahpuslar üzerindeki etkilerinin bir parça olsun azalmasına neden olmaktadır. Ancak hapisanelerde kitaplara getirilen kısıtlamalar ile dergi ve gazetelere getirilen yasaklamalar nedeniyle mahpuslar ifade özgürlüğü kapsamında bilgi ve kanaatlere ulaşma özgürlüğü ve haber alma hakkından faydalanamamaktadır. Bu uygulamalara derhal son verilmeli, mahpuslara kitap kotası kaldırılmalı ve mahpusların haberleşme hakları bağlamında yasal olan dergi-gazete ve TV kanallarının mahpuslara verilmesi sağlanmalıdır.

3-) Hapishane koşullarında kalamayacak kadar ağır hasta olan mahpusların hapisanede tutulmaya devam edilmesi, tedaviye ulaşmanın önündeki engeller, ulusal mevzuata ve uluslararası sözleşmelere aykırı olup tıbbi tedaviye ulaşma imkânı kısıtlandığından yaşam hakkı ihlaline yol açılmaktadır. Görüşmelerimiz sonucunda tespit edilen sağlığa erişim hakkı ihlallerinin ortadan kaldırılması için Adalet Bakanlığının pozitif yükümlülüklerini yerine getirmeli, cezalarının infazının hapisane koşullarında sürdürülmesinin uygun olmayan mahpuslar yönünden alternatif yollar aranmalı ya da sağlık koşulları nedeniyle cezanın ertelenmesi/geri bırakılması yoluna gidilmesi için gerekli işlemler yapılmalıdır.

4-) Hukuka aykırı olan Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik” ile hapisane idarelerinin mahpuslara karşı sınırsız yetkiyle donatılarak keyfi kararlar alabileceği uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Yukarıda bahsi geçtiği üzere hapisane idareleri yeni yönetmelik ile kendilerine verilen yetkileri kötüye kullanmaya başladıkları görülmekle bu yönetmeliğin iptali ile hapisane gözlem kurullarının tamamen kaldırılmalı veya yetkilerinin kısıtlanmalı ve bu uygulamaya derhal son verilmelidir.

ÖZGÜRLÜK İÇİN HUKUKÇULAR DERNEĞİ VAN ŞUBESİ HAPİSHANE KOMİSYONU

VAN BAROSU İHM HAPİSHANE KOMİSYONU

VAN TUHAY-DER